

Asia: OM 17/41/2015

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Yleisiä huomioita

Lausuntonne

HAIPA-hankkeen tavoitteena on digitalisoida oikeudenkäynti hallinto- ja erityistuomioistuimissa. Hankkeen tavoitetilana on, että oikeudenkäyntiaineisto toimitetaan tuomioistuimiin sähköisesti, sitä käsitellään asian vireilläolon aikana sähköisesti ja että ratkaisu toimitetaan asian osapuolille ja muille sitä tarvitseville sähköisesti. HAIPA-hanketoimisto ottaa kantaa ehdotukseen siltä osin kuin ehdotuksessa esitetyllä on hanketoimiston käsityksen mukaan vaikutusta asiointiin, asioiden käsittelyyn ja tiedoksiantoon HAIPAn käyttöönoton jälkeen. Ehdotuksessa sähköinen asiointi on otettu huomioon viittaamalla sähköistä asiointia koskeviin säännöksiin, mikä on kannatettavaa. On siten hyvä tiedostaa, että HAIPAn käyttöönoton jälkeen asiointiin ja tiedoksiantoon sovelletaan lähtökohtaisesti sähköistä asiointia koskevaa lainsäädäntöä.

1 luku (Yleiset säännökset)

Lausuntonne

-

2 luku (Valitus hallintopäätöksestä)

Lausuntonne

-

Luvussa säädettäisiin myös toimivaltaisesta hallinto-oikeudesta (5 §). Onko pykälä mielestänne riittävän yksiselitteinen ja täsmällinen?

-

Lakiin ehdotetaan uutta säännöstä asiakokonaisuuden yhdistämisestä hallinto-oikeudessa (6 §).

En ota kantaa

Mahdolliset lisäkommentit

-

3 luku (Valituksen tekeminen)

Lausuntonne

HAIPAn käyttöönoton jälkeen on tarkoitus, että valitukset tai hakemukset pannaan vireille pääsääntöisesti sähköisessä muodossa. On siten hyvä, että luvun 1 §:n 3 momentti sisältää viittauksen sähköisestä asioinnista annettuun lakiin, jonka 9 §:n 1 momentissa säädetään, että "Vireillepanossa ja asian muussa käsittelyssä vaatimuksen kirjallisesta muodosta täyttää myös viranomaiselle toimitettu sähköinen asiakirja".

HAIPAn myötä on tarkoitus ottaa käyttöön sähköisen asioinnin portaali, jossa valittaja voi panna valituksensa vireille sekä ottaa vastaan tiedoksiantoja tuomioistuimelta. Luvun 5 §:n 1 momentin mukaan valituksessa on ilmoitettava yhteystiedot, mikä mahdollistaa perusteluiden mukaan myös sähköisen yhteystiedon ilmoittamisen prosessiosoitteeksi. Hanketoimisto kannattaa mainittua esitystä. Näin ollen valittaja voisi ilmoittaa mahdollisen HAIPA-portaalin yhteystiedokseen, jolloin asiointi tapahtuisi portaalin välityksellä. Valittajalla olisi mahdollista ilmoittaa myös suomi.fi -osoitteensa tai muu sähköinen osoitteensa yhteystiedokseen sekä myös esim. asiamiehensä sähköinen osoite. Tältä osin huomio kiinnittyy siihen, että tässä lainkohdassa puhutaan sähköpostiosoitteesta, kun taas tiedoksiantoa koskevassa luvussa puhutaan sähköisestä yhteystiedosta, jolla tarkoitetaan lähinnä sähköpostiosoitetta. HAIPA-hanke esittää harkittavaksi, että molemmissa edellä mainituissa kohdissa käytettäisiin termiä "sähköinen yhteystieto".

Hanketoimisto kannattaa myös sitä ehdotusta, että mikäli valittaja ilmoittaa prosessiosoitteeseen useita yhteystietoja, kuten esimerkiksi postiosoitteensa ja sähköpostiosoitteensa, niin hallintotuomioistuin voisi valita, mihin ilmoitetuista yhteystiedosta se toimittaa oikeudenkäyntiasiakirjat. Luvun 5 §:n 2 momentin säännöksen tarkoitus korostaa valittajan ja hänen laillisen edustajansa, avustajansa tai asiamiehensä velvollisuutta huolehtia siitä, että hallintotuomioistuimen käytössä on koko asian ajan ajantasaiset yhteystiedot on myös kannatettava, samoin kuin ehdotus siitä, ettei viranomaiselle saapunutta sähköistä asiakirjaa enää tarvitse täydentää allekirjoituksella, jos asiakirjassa on tiedot lähettäjistä eikä asiakirjan alkuperäisyyttä tai eheyttä ole syytä epäillä, koska se tukee HAIPAn ajatusta sähköisestä prosessista hallintotuomioistuimissa.

4 luku (Muu hallintolainkäyttöasia)

Lausuntonne

-

5 luku (Puhevalta ja avustajan tai asiamiehen käyttäminen)

Lausuntonne

Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista on tullut voimaan 15.7.2016. Laissa säädetään julkisen hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista, niitä koskevista vaatimuksista, niiden tuottamiseen liittyvistä tehtävistä sekä tuottamiseen liittyvästä henkilö- ja muiden tietojen käsittelystä. Laki edellyttää, että valtion viranomaiset, mukaan lukien tuomioistuimet, ottavat käyttöön tietyt tukipalvelut. Suomi.fi-asiointivaltuudet palvelu ei kuulu niihin palveluihin, jotka viranomaiset ovat velvollisia ottamaan käyttöönsä. HAIPA-hanke esittää kuitenkin harkittavaksi tulisiko nyt HE-luonnoksessa olevaa mainintaa kirjallisesta allekirjoitettavasta valtakirjasta, joka voitaisiin toimittaa myös sähköisesti skannattuna asiakirjana tuomioistuimelle, laajentaa siten, että valtakirja voitaisiin toimittaa tai valtuutus todistaa tuomioistuimelle sähköisen palvelun kautta.

6 luku (Asian käsittely ja selvittäminen)

Lausuntonne

Luvun 2 §:n 1 momentti: HAIPAN käyttöönoton jälkeen asioiden käsittelyn on tarkoitus muuttua hallinto- ja erityistuomioistuimissa sähköiseksi, jolloin ehdotuksessa käytetty sana kirjallinen on harhaanjohtava, jos sanaa tulkitaan tiukan sanamuodon mukaisesti. Kirjallisella tarkoitetaan tässä asiakirjoihin perustuvaa käsittelyä, jota voidaan tarvittaessa täydentää valmistelevalle suullisella käsittelyllä, suullisella käsittelyllä, katselmuksella tai tarkastuksella. Perusteluissa on todettu, että kirjallisessa muodossa toimitettuun selvitykseen rinnastuu sähköisessä muodossa toimitettu aineisto, mutta perusteluissa ei kuitenkaan selvästi todeta, että asioiden kirjalliseen käsittelyyn tuomioistuimissa rinnastuu sähköinen käsittely. Sähköisen käsittelyn rinnastuminen kirjalliseen käsittelyyn tulisi käydä perusteluista ilmi selvästi, jotta HAIPAn käyttöönoton yhteydessä välttyttäisiin mahdollisilta tulkintaristiriidoilta.

Luvun 6 §:ssä, 8 §:n 2 momentissa ja 11 §:ssä on käytetty sanaa toimittaa siten, että se voi HAIPAn käyttöönoton jälkeen aiheuttaa tulkintaristiriitoja. HAIPAn käyttöönoton jälkeen on yhtenä vaihtoehtona, että tuomioistuimille avataan lukuoikeus tiettyjen suurimpien viranomaisten (esim. Migri, KELA, Vero) järjestelmiin, jolloin mainittujen viranomaisten asiakirjoja ei varsinaisesti toimitettaisi tuomioistuimille, vaan tuomioistuimet näkisivät asiakirjat viranomaisten järjestelmistä. Ehdotuksen perusteluista tulisi siten käydä ilmi, että toimittaminen pitää sisällään myös mahdolliset lukuoikeudet, esimerkiksi seuraavasti: "viranomaisen voisi toimittaa asiakirjat tuomioistuimen kanssa erikseen sovittaessa esimerkiksi tietojärjestelmäintegraation välityksellä tai luomalla katseluoikeuden tarvittaviin asiakirjoihin viranomaisen omassa tietojärjestelmässä".

Toinen vaihtoehto on, että mainittuja säännöksiä muutetaan siten, että sana toimittaa korvataan sanalla esittää, jotta mahdollisilta tulkintaristiriidoilta välttytään.

Luvussa säädettäisiin päätöksen tehneen viranomaisen velvollisuudesta antaa tuomioistuimen pyynnöstä lausunto sakon uhalla (8 §). Mitä mieltä olette ehdotuksesta?

-

Säännös selvityksen rajoittamisesta olisi uusi (12 §).

En ota kantaa

Mahdolliset lisäkommentit

-

Luvussa säädettäisiin myös eri selvitysketjuista. Uusia selvitysketjuja olisivat suullinen valmistelu ja tarkastus.

Suullinen valmistelu (13 §)

-

Mahdolliset lisäkommentit

-

Tarkastus (15 §)

En ota kantaa

Mahdolliset lisäkommentit

-

Luvussa olisi säännös järjestyssakon tuomitsemisesta tuomioistuimen arvoa loukkaavan kirjallisen aineiston toimittamisen perusteella (20 §). Mitä mieltä olette ehdotuksesta? Pitäisikö tuomioistuimen varoittaa kirjallisen aineiston toimittajaa ennen sakon tuomitsemista?

3 momentin osalta ks. luvun ensimmäisessä kohdassa sanasta "toimittaa" lausuttu.

7 luku (Suullinen käsittely)

Lausuntonne

Luvun 18 §:n säännökset kuulemisesta teknisellä tiedonvälitystavalla ovat kannatettavia myös HAIPAn tavoitetilan eli sähköisen asiointiprosessin kannalta.

8 luku (Hallintotuomioistuimen päätöksenteko)

Lausuntonne

-

9 luku (Tiedoksianto)

Lausuntonne

Haipan myötä sähköisestä tiedoksiannosta on tarkoitus tulla pääsääntö, jolloin tiedoksiantoon sovellettaisiin sähköistä asiointia koskevaa säädöstä.

Kuten HE-luonnoksessakin todetaan, salassa pidettävää tietoa sisältävät asiakirjat tulee antaa tiedoksi todisteellista sähköistä tiedoksiantoa käyttäen. Salassa pidettäviä tietoja sisältävien asiakirjojen antaminen tiedoksi tavallisena sähköisenä tiedoksiantona ei siten olisi mahdollista. Käytännössä sen arvioiminen, pitävätkö asiakirjat sisällään salassa pidettäviä tietoja vai ei, vaatii erityistä arviointia eikä esimerkiksi viranomaisen lausunnon ja sen liitteiden tiedoksiantaminen tavallisena sähköisenä tiedoksiantona olisi mahdollista ilman, että asiakirjat katsoisi läpi henkilö, jolla on tähän paras asiantuntemus (yleensä esittelijä). Koska asioiden valmisteleminen on ainakin suurimmissa tuomioistuimissa muiden kuin esittelijöiden vastuulla (notaarit ja lainkäyttösihteerit), on todennäköistä, että todisteellista sähköistä tiedoksiantoa tultaisiin käyttämään varmuuden vuoksi, jolloin se tulisi olemaan pääsääntö HAIPAn käyttöönoton jälkeen.

Sähköisestä todisteellisesta tiedoksiannosta -kohdassa (luvun 1 §:n 4 mom. 4 kohta) mainittu Kansalaisen asiointitili -palvelu korvautuu uudella Suomi.fi-viestit palvelulla vuonna 2017. Uuden palvelun käyttöönoton jälkeen kansalaisen käyttämän palvelun käyttöliittymä muuttuu ja palvelun nykyinen nimi Asiointitili poistuu käytöstä.

Ehdotukset koskien ulkomailla asuvalle henkilölle toimitettavaa tiedoksiantoa sekä sähköisen tiedoksiannon tiedoksisaantijankohtaa ja järjestelmän toimintakuntoisuutta ovat myös HAIPAn tavoitetilan näkökulmasta kannatettavia.

Julkipanomenettelyn osalta HE-luonnoksessa todetaan, että päätöksen antamisesta ilmoitetaan hallintotuomioistuimen ilmoitustaululla. Tältä osin digitalisaation näkökulmasta huomioon olisi hyvä ottaa mahdollisten sähköisten kanavien käyttö, kun esimerkiksi hallintotuomioistuimen internet-sivut julkipanoissa.

Ehdotuksen mukaan ainoastaan velvoittavat päätökset, joiden tiedoksisaannista alkaa kulua muutoksenhaku-aika tai muu vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika, tulisi antaa tiedoksi todisteellisesti (1 §). Mitä mieltä olette ehdotuksesta?

-

10 luku (Oikeudenkäyntikulut)

Lausuntonne

-

11 luku (Päätöksen korjaaminen ja täydentäminen)

Lausuntonne

Maininta siitä, että merkintä olisi tehtävä myös sähköiseen päätöskappaleeseen on kannatettava.

Säännös päätöksen täydentämisestä olisi uusi (2 §).

En ota kantaa

Mahdolliset lisäkommenttinne

-

12 luku (Valitus hallintotuomioistuimen päätöksestä)

Lausuntonne

-

Ehdotuksen mukaan uudessa yleislaissa olisi pääsääntönä, että hallinto-oikeuden päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan (1 §). Tarvittaessa poikkeuksista säädettäisiin jatkossa erikseen. Ehdotus valituslupamenettelystä pääsääntönä poikkeaisi voimassa olevasta laista.

En ota kantaa

Mahdolliset lisäkommenttinne

-

Hallintopäätöksen tehneellä viranomaisella ei nykyisten yleissäännösten mukaan ole valitusoikeutta hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Viranomaiselle ehdotetaan valitusoikeutta tilanteessa, jossa ensi asteen hallintotuomioistuin on kumonnut sen päätöksen tai muuttanut sitä (3 §). Ehdotus päätöksen tehneen viranomaisen valitusoikeudesta poikkeaisi voimassa olevasta laista.

En ota kantaa

Mahdolliset lisäkommenttinne

-

13 luku (Ylimääräinen muutoksenhaku)

Lausuntonne

-

Kantelu ylimääräisenä muutoksenhakekeinona ehdotetaan poistettavaksi. Nykyiset kanteluperusteet yhdistettäisiin purkuperusteisiin (5 §). Mitä mieltä olette ehdotuksesta?

-

Luvussa ehdotetaan nimenomaista säännöstä ylimpien laillisuusvalvojen oikeudesta hakea purkaa lainvoimaiseen päätökseen (6 §). Mitä mieltä olette ehdotuksesta?

-

Ehdotuksen mukaan muun hakijan kuin viranomaisen olisi päätöksen purkamista koskevassa asiassa käytettävä lainoppinutta avustajaa (6 §). Mitä mieltä olette ehdotuksesta?

-

14 luku (Päätöksen täytäntöönpano ja hallintotuomioistuimen väliaikaiset määräykset)

Lausuntonne

-

Oikeudenkäymiskaaren ehdotettujen muutosten johdosta yleisiltä tuomioistuimilta poistuisi toimivalta antaa turvaamismääräyksiä hallintolainkäyttöasioissa. Mitä mieltä olette ehdotuksesta?

-

15 luku (Voimaantulo)

Lausuntonne

HAIPAn käyttöönottoa ajatellen on hyvä, että tiedoksianto koskevat säännökset tulisivat sovellettaviksi asioihin, jotka ovat vireillä jo lain voimaan tullessa.

Liitelait

Mahdolliset kommenttinne

-

Yksityiskohtaisia huomioita

Tekniset huomionne

-

Kivari Tuula
Oikeusministeriö

Aalto Sami
Oikeusministeriö - HAIPA-hanketoimisto